

4. Павловський К. Трансформації вищої освіти в ХХІ столітті: польський погляд / Криштоф Павловський. – К.: Навч.-метод. центр "Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні", 2005. – 230 с.
5. Сенченко М. Національна еліта в умовах глобалізації / М. Сенченко // Освіта і управління. – 2004. – Т. 7, ч. 2. – С. 18 – 24.
6. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: От деятельности к личности: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Сергей Дмитриевич Смирнов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издат. центр "Академия", 2005. – 400 с.
7. Graduate School of Business Administration. University of Rochester. 2005 – 2007 International Guide. – Rochester; New York. – 48 p.
8. Heather Fry, Steve Ketteridge, Stephanie Marshall. A Handbook For Teaching and Learning in Higher Education. Enhancing Academic Practice. KOGAN PAGE. – 1999. – 415 p., P. 26.
9. Master of Business Administration. The University of Hartford Barney School of Business. University of Hartford. – 19 p.

М.Н. Москалець

СТАН ПРОБЛЕМ САМОКОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

У статті розглянута тема педагогічного контролю і самоконтролю студентів вищих учбових закладів з описом різних складових в процесі формування усвідомлення студентами їх учбової діяльності.

В статье рассмотрена тема педагогического контроля и самоконтроля студентов высших учебных заведений с описанием разных составляющих в процессе формирования осознания студентами их учебной деятельности.

In the article was considered theme of pedagogical control and self-control of students of higher educational establishments with description of different constituents in the process of forming of awareness students them educational activity

Актуальність. Розкриття теми самоконтролю навчальної діяльності студентів є одним з найбільш важливих завдань сучасної вищої школи, як з огляду на потребу реалізації відомих вимог щодо гуманізації вищої освіти, так і з точки зору забезпечення якісної особистісно-орієнтованої освіти майбутніх діяльних фахівців. У той же

час, ми вважаємо, що в психолого-педагогічних наукових дослідженнях, результати яких відображені за останнє десятиліття у відповідних статтях і захищених дисертаційних роботах, тема самоконтролю навчальної діяльності не знайшла глибокого висвітлення. Це свідчить про її усе ще недостатнє опрацювання, про нагальну потребу продовження наукових досліджень у вказаному напрямку.

Проблема дослідження визначається тією обставиною, що не дивлячись на велику суспільну значущість підвищення рівня якості навчальної діяльності студентів, як однієї з визначальних умов набування професійно-важливих знань та умінь, на даний час усе ще відсутній масив достовірно-встановлених фактів і об'єктивних відомостей, методик і навчальних технологій, які б дозволяли забезпечувати педагогічне управління процесом формування у студентів умінь самоконтролю навчальної діяльності.

Результати теоретичного дослідження, яке проводилось методом вивчення та аналізу змісту різноманітних публікацій й дисертаційних робіт, присвячених контролю за навчальною діяльністю, які побачили світ за останні десять років, дозволяють узагальнити наступне (при цьому ми виконаємо аналіз типових підходів, які висвітлені у працях, що розглядаються).

По-перше, зусилля дослідників зосереджувались, головним чином, на пошуку, дослідженні і вдосконаленні засобів педагогічного контролю навчальної діяльності з боку викладачів (приміром, 17). За цього підходу акценти робляться на дотриманні основних положень теорії формування розумових дій, розробленій П. Гальперінім, та уточненій Н. Талізінною, у якій процес набування знань розглядається у такий же спосіб, що й формування умінь. Відповідно до теорії формування розумових дій етапи засвоєння знань представляються у взаємодії з етапами оволодіння діяльністю, а знання із самого початку включаються в структуру відповідних дій.

Формування нового знання та уміння передбачає послідовність наступних етапів: створення мотивації, при цьому вважається, що внутрішня мотивація, тобто мотивація власне до самого процесу навчання, є більш стійкою аніж чинники зовнішньої мотивації (нехай, вимоги викладача); виділення та усвідомлення схеми орієнтовної структури дій; здійснення дій в матеріальній чи то

матеріалізованій формі; нарешті, формування дій через висловлювання.

Очевидно, що педагогічний контроль як такий виступає невід'ємною частиною процесу навчання учнів та студентів, він має допомагати виявити успіхи і прогалини у даному процесі «... і є взаємопов'язаною і взаємообумовленою діяльністю того, хто навчає, і суб'єкта учення. Це можливо лише за умови створення науково-обґрунтованої системи перевірки результатів освіти і означає виявлення, вимірювання та оцінювання знань» [17; 18]. Вимоги інформативності та об'єктивності педагогічного контролю в цілому дають можливість реалізувати такі функції контролю як навчальну, вимірювальну, виховну і прогностично-методичну (або ж організаційну).

У той же час, такий підхід до контролю навчання тісно пов'язаний із оцінюванням знань та умінь за відповідними дисциплінами, що й визначає його взаємозалежність із оцінювальною діяльністю викладача, яка є зовнішньою відносно особи студента. Очевидно, такий підхід до оцінювання, бажано цього дослідники чині, відводить студентам роль об'єкта у навчальному процесі, залишаючи поза увагою внутрішні чинники їхнього учіння.

По-друге, частина дослідників слушно пов'язують результати навчальної діяльності з наявною мотивацією, яка виступає важливим внутрішнім фактором самоорганізації в ході учення [10, с.15]. Мотивацію ж розуміють як сукупність психічних процесів, котрі надають поведінці людини енергетичного імпульсу й загальної спрямованості. Таким чином, мотивація це рушійна сила поведінки, тобто саме вона виступає проблемою поведінки індивіда.

Тут дослідники зауважують, що: «Не можна розглядати студентів як однорідну масу із загальним набором мотивацій і потреб, необхідно уявляти адекватну... типологію студента» [15, с.117]. Приміром С. Тимкин виводить наступні умовні типи студентів: «солдати», «курсанти» та «партизани». Цей та інші аналогічні підходи ведуть дослідників до висновку про потребу усунення директивного педагогічного впливу на особистість студентів у ході учення щодо визначення змісту їх навчальної діяльності, добору найбільш ефективних форм, методів і засобів набуття знань самостійним шляхом [10].

По-третє, актуальною залишається тема самостійної роботи студентів, відповідно до якої на рівні окремих фрагментів розглядаються питання, що можна віднести до теми самоконтролю навчальної діяльності [2; 4; 6; 9; 13; 16; 18]. Самостійна робота виступає чи не єдиним способом виховання у особи самостійності у набуванні знань. Результативність самостійної роботи студентів (СРС) у процесі вивчення навчальних дисциплін, у свою чергу, залежить від готовності студентів до цього виду роботи, як форми учіння, а також від установки викладачів і студентів на співтворчість [16, с. 93].

Самостійність, активізація розумової діяльності студентів розвивають різноманітні психічні процеси, а зусилля, що проявляються при цьому, закріплюють позитивне ставлення до майбутньої професійної діяльності [6, с. 24].

По-четверте, це самоорганізація навчальної діяльності у контексті проблемного навчання та АМО, яка є доволі перспективною.

По-п'яте, вдосконалення навчальної діяльності шляхом залучення студентів до науково-дослідної роботи. Тут дослідники зауважують, що складність і обсяг знань, умінь і навичок, які набуваються студентами у процесі НДРС, мають зростати поступово [16, с. 95].

По-шосте, організація контролю навчальної діяльності студентів в умовах кредитно-модульного навчання. М.Солдатенко зазначає, що в цілому: «Внаслідок запровадження модульної системи змінюється психологія студента – він працює самостійно, ініціативно, його спонукають до систематичної праці по діловому, а не словесному» [13, с.5].

Нарешті, по-сьоме, це публікації безпосередньо присвячені темі самоконтролю навчальної діяльності у різних її аспектах. У досить обмеженому ряду публікацій тут особливе місце займає робота Л.М.Деркача і В.М.Резанко «Психологія самоконтролю в процесі засвоєння знань студентами» [7], яка має бути врахована й у власне педагогічних дослідженнях за даною проблемою, адже ця тема є мало дослідженою з цієї сторони.

Автори зазначають що розуміння процесу навчання як системи управління пізнавальною діяльністю тих, хто навчається, дозволяє розглядати особистісну саморегуляцію як сукупність особливостей процесуальної та особистісної активності людини. При цьому важливе місце серед усіх існуючих тут проблем належить

проблемі психології самоконтролю, яка передбачає усвідомлене регулювання людиною своєї поведінки і діяльності для забезпечення відповідності їх результатів поставленим цілям, вимогам, нормам [7; 4]. «З огляду на це, розробка засобів самоконтролю, апробація їх на різних стадіях вивчення... в залежності від індивідуальних особливостей учнів є... актуальною але малодослідженою проблемою вищої та середньої школи» [7; 6]. У цій публікації розглянутий самоконтроль у процесі вивчення елементарної та вищої математики у студентів I-II курсів ВНЗ технологічного профілю.

Висновки. Як показано у статті, у публікаціях, що побачили світ за останнє десятиліття, під різними кутами зору розглянута тема педагогічного контролю і самоконтролю студентів у процесі навчальної діяльності. Підкреслюється, що самий по собі педагогічний контроль, як функція діяльності викладача, не є достатнім. Він не враховує особливості мотивації, особистісних переваг в організації СРС, специфіки НДРС тощо. У той же час, тема самоконтролю у процесі навчальної діяльності студентів досліджена недостатньо. Наприклад, у фондах Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського і наукової бібліотеки Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова ми не знайшли публікацій щодо педагогічних аспектів проблеми.

Список використаних джерел

1. Борисова О. Науково-дослідна діяльність студентів педагогічних ВНЗ в умовах реалізації завдань Болонської конвенції / Олена Борисова, Наталія Марченко // Рідна школа. – 2008. – № 10. – С.33-35.
2. Григоренко Л. Самостійна робота як фактор підвищення ефективності підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності / Людмила Григоренко // Рідна школа. – 2005. – № 8. – С.22-24.
3. Деркач Л. М. Психологія самоконтролю в процесі засвоєння знань студентами / Л. М. Деркач, В. М. Резанко. – Чернівці : Митець, 1999. – 80 с.
4. Дьячук П. П. Информационное взаимодействие обучающегося и проблемной среды в процессе самоорганизации учебной деятельности / П. П. Дьячук // Информатика и образование. – 2008. – № 2. – С.118-120.

5. Малихін О. Мотиваційно-цільовий компонент самостійної навчальної діяльності студентів вищого педагогічного навчального закладу / Олександр Малихін // Рідна школа. – 2005. – № 8. – С.28-30.
6. Солдатенко М. Самостійна пізнавальна діяльність у контексті Болонського процесу / Микола Солдатенков // Рідна школа. – 2005. – № 1. – С.3-5.
7. Тимкин С. Мотивация студента в модели смешанного обучения / С. Тимкин // Высшее образование в России. - 2008. - № 9. – С.116-119.
8. Тюрикова Г. Организация самостоятельной работы студентов - условие реализации компетентностного подхода / Г. Тюрикова, О. Филатова, И. Прошкина [и др.] // Высшее образование в России. – 2008. – № 10. – С.94-97.
9. Ухань П. С. Контроль знань, вмінь і навичок учнів на уроках інформатики : дис. ...канд. пед. наук: 13.00.02 / Ухань Павло Станіславович. – К., 2001. – 199 с.

Н.В.Гордієнко

ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ЯК ВАЖЛИВОГО ПОКАЗНИКА ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

У статті теоретично обґрунтовано роль та функції емоцій, як необхідність гармонізації взаємодії емоціонального та інтелектуального факторів у навчальному процесі, як важливого засобу підвищення ефективності методичної роботи щодо забезпечення якісної освіти.

Ключові слова: емоційна стійкість, емоційна культура, емоції.

В статті теоретически обосновується роль и функции эмоций, как необходимость гармонизации взаимодействия эмоционального и интеллектуального факторов в учебном процессе, как важного средства повышения эффективности методической работы в обеспечении качественного образования.

Ключевые слова: эмоциональная стойкость, эмоциональная культура, эмоции.

The part and the functions of emotions as a necessity of harmonizing of interaction of emotional and intellectual factors during studying process as an important means of rising of effectiveness of a methodic work for quality education are being substantiated in the article.

Key words: emotional firmness, emotional culture, emotions.